

TAIDELUKION ESIINTYMIS-, TUTUSTUMIS- JA NEUVOTTELUMATKA UNKARIN BUDAPESTIIN 23.11.-27.11.2018

Ryhmä

Hämäläinen Iida, laulu, perkussiot
Kelosuo Eero, piano, laulu
Korpela Alisa, kannel
Pesonen Painja, laulu (piano)
Puustinen Jan, laulu, (trumpetti, käyrätorvi)

Härkönen, Reima, rehtori, matkanjohtaja, (triangeli¹)

Taustatietoa Unkarista²

Magyaarit perustivat Karpaattien altaaseen, nykyisen Unkarin alueelle löyhän valtiomuodostelman vuonna 896. Seitsemän eri heimon retkeä tuolle alueelle johti päällikkö Arpád. Heimot olivat lähteneet Volgan mutkan tienoilta pari tuhatta vuotta aiemmin ja tästä samasta lähtöpisteestä suomen kielenkin puhujat ovat lähteneet. Oliko se meidän kantaisäkansaa vai ei, siitä ei ole täyttä varmuutta, mutta kielitiede lähes riidattomasti on osoittanut, että suomen kieli on sieltä lähtöisin.

Kristinuskoon unkarilaiset kääntyivät vuoden 1000 tienoilla. Paavi Sylvester II kruunautti Istvanin (suom. Tapani) unkarilaisten kuninkaaksi. Häntä pidetään Unkari valtion perustajana.

Syntyjään venetsialainen Gerhard oli eka piispa (unk. Gellért). Perinnetiedon mukaan pakanat surmasivat hänet sullomalla hänet tynnyriin ja laskemalla pyörimään Gellért-kukkulalta alas Tonavan rantaan. Tuolloin elettiin vuotta 1046. Tässä on vahvaa yhtymäkohtaa suomalaiseseen tarinaan Lallista ja piispa Henrikistä.

Unkarin valtiollisia vaiheista mainittakoon se, että se jäi 1526 turkkilaisvallan alle. Silloinen Unkari jakaantui kolmeen osaan, Habsburgien hallinnoimaan länsiosaan, Transilvanian autonomiseen kuningaskuntaan ja suoraan turkkilaisten alaisuudessa olleeseen alueeseen. Länsivallat hätistivät turkkilaiset

Kuva 1. Pyhä Tapani Sankareiden puiston kuvapatsaasta kuvattuna.
Kuva. Reima Härkönen

¹ Opiskelijat suunnittelivat antavansa tällaisen soittopelin, mutta peruivat aikeensa

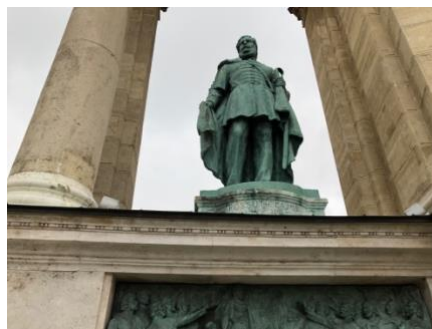
² Kohteliaina vieraina kohdemaasta on tiedettävä perusasiat. Saimme matkamme aikana toistuvasti palautetta siitä, kuinka hyvin Suomessa tunnetaan Unkarin historia ja erityispiirteet.

pois unkarin alueen vuonna 1686. Tästä lähtien alue kuului itävaltalaisen Habsburgien hallintoon ja Itävallan keisarin hallitsijanimeen liitettiin maininta Unkarin kuninkuudesta. Suomihan oli tuohon aikaan Ruotsin kuninkaan vallassa ollut maakunta.

Unkarissa kävi kuten Suomessa 1800-luvun alussa, alkoi lähes intohimoinen kiinnostus oman maan historiaa, kieltä ja kulttuuria kohtaan. Runoilija Sandor Petofi (1823-1849), poliitikko Lajos Kossuth (1802-1894) ja kreivi Istvan Szecheyi (1791-1860) nostattivat kansallistunnetta teoillaan ja kirjoituksillaan. Suomessahan tapahtui aivan samaa kansallisten herättäjien toimesta, mainittakoon A. I. Arwidson, Elias Lönnrot, J. V. Snellman ja J. L. Runeberg.

Yhtenä osana tätä kansallisuuseetosta oli heimoaarten leviäminen. E. A. Ingman aloitti tämän suuntauksen matkustamalla Unkariin 1847. Hän oli koulutukseltaan lääketieteen tohtori ja sanomalehtimies. Hän ihastui Unkarista ja Budapestistä ja jakoi tietoa mm. Suometar-nimisen sanomalehden kautta. Suomen ja Unkarin tietynlainen kohtalonyhteys alkoi hahmottua.

Euroopan turbulentti vaihe vuonna 1848 ulottui Unkariin siten, että unkarilaiset yrittivät kansallisen hallituksen perustamista. Unkarilaisia johti nykyisin kansallissankarin asemassa oleva Lajos Kossuth. Itävaltalaiset kukistivat tämän haaveen keisarinsa Frans Joosef I johdolla venäläisten tuella. Nämä toiveet toteutuivat kuitenkin 1867, jolloin Itävallan valtiollinen asema muuttui kaksoismonarkiaksi, jatkossa puhuttiin Itävalta-Unkarista. Itävalta oli tähän osin pakotettu, koska oli tätä ennen hävinnyt sodan Preussia vastaan. Tällä haluttiin estää uusi kansannousu ja siinä onnistuttiinkin. Vuonna 1872 Budapestin nykyinen rakenne muotoutui ja siitä tuli maan hallinnollinen keskus.

Kuva 2. Lajos Kossuth sankareiden aukiolla. Lajos pakeni sortotoimia toisaalle ja samaan aikaan kansannousun aktiiveja teloitettiin. Teloitusten "kunniaksi" itävaltalaiset kilistelivät oluella. Siitä lähtien tämä tapa on kirottu Unkarissa. Kuva Reima

Eka maailmansodan jälkeen Unkarista tuli itsenäinen tasavalta. Maata johti amiraali Miklos Horthy, hän käytti hallitsijanimeä valtionhoitaja. Hän oli käytännössä kuninkaan asemassa. Aikalaiset vitsailivat, että heillä on kuningas, vaikka ei ole kuningaskuntaa ja maata johtaa amiraali, vaikka heillä ei ole rannikkoa ollenkaan. Vuonna 1920 alueen valtiollinen asema vahvistettiin Trianonin rauhassa. Unkarilaista jäi asumaan pienentyneen Unkari valtion ulkopuolelle n. 3 miljoonan asukkaan verran. Tämä katkeroitti kansaa. Suomella oli hyvin samankaltainen kokemus Moskovan rauhan jälkeen 1940.

Lisää vastoinkäymisiä tuli toisen maailmansodan aikana, jossa Unkarin asema oli Suomen kaltainen. Se oli Saksan "kanssasotija" vuosina 1941-1944. Vihollisena oli Neuvostoliitto. Vuonna 1944 Unkari julistautui puolueettomaksi ja saksalaiset valloittivat maan maaliskuussa. Maan runsas juutalaisväestö joutui vainojen kohteeksi. Neuvostoliiton lähestyessä Horthy solmi aselevon sen kanssa ja helmikuussa 1945 NL miehitti maan.

Suomen historia oli monin kohdin samankaltainen noina melskeisinä vuosina, toki miehitykseltä välttyttiin³.

Unkari jäi ns. rautaesiripun taakse 1949, jolloin siitä tuli sosialistinen kansandemokratia. Unkari kuului Varsovan liittoon heti sen perustamisesta eli vuodesta 1955. Unkarilaiset onnistuivat kuitenkin tässä sosialistisessa vaiheessa pitämään jotakin omaa ja maassa vakiintui käsitys siitä, että Unkari on *sosialismin iloisin parakki*. Maan rajojen ulkopuolella unkarilaista mallia sosialismista kutsuttiin gulassikommunismiksi.

Osa unkarilaisista ei kuitenkaan halunnut elää Neuvostoliiton ikeen alla. Vuonna 1956 tapahtui kansannousu, jota johti silloinen pääministeri Imre Nagy. Toteamus ”*pikkuvaltioilla on usein pikkuvaltion osa*” osoitti paikkaansa pitävyyden, kun kansannousu kukistettiin. Nagy teloitettiin ja uudeksi johtajaksi kohosi Janos Kadar⁴, joka johti maata vuoteen 1988 melskeisiin saakka.

Vuonna 1988 maassa kuohui ja laajoin joukoin vaadittiin demokratian edistämistä. Kadar menetti asemansa ja muiden puolueiden perustaminen sallittiin. Suurten mullistusten vanavedessä (esim. Berliinin muurin murtuminen) lokakuun 23. päivänä 1989 Unkarin tasavalta perustettiin. Unkari siirtyi markkinatalouteen.

Tämän jälkeen Unkari on integroitunut monen muun Itä-Euroopan maan tavoin vahvasti länteen. Natoon Unkari liittyi 1999 ja Euroopan Unioniin viisi vuotta myöhemmin.

Vuodesta 2010 maata on johtanut kansallis-konservatiivinen Fidesz-puolue. Vuoden 2018 parlamenttivaaleissa se sai 133 paikkaa maan 199 parlamenttipaikasta. Puoluetta johtaa Viktor Orbán ja hän toimii myös maan pääministerinä. Puolue on avoimen populistinen ja se on säännönmukaisesti yrittänyt ja osin onnistunut vankistamaan asemaansa mm. maan vaalilakeja muuttamalla ja onnistunut myös kaventamaan sananvapautta. Lisäksi pakolaistulvan aikana Unkari on ottanut ohjenuorakseen vahvan pakolaisvastaisen linjan.

Aivan viime vuosina Unkarin suhteet Venäjään ja Turkkiin ovat voimistuneet ja maassa on yleistynyt EU-vastainen retoriikka. EU on monin tavoin paheksunut näitä kehityslinjoja. Menemme siis mielenkiintoiseen aikaan Unkariin.

Monissa arvioissa maan koulutusjärjestelmä on vanhakantainen. Vierailumme aikana on hyvä korostaa meillä käytössä olevia pedagogisia käytänteitä esim. opiskelijoiden kannustaminen omaan luovuuteen. Matkalla esitettävä ohjelma olkoon tästä hyvänä esimerkkinä, Tehän sen olette suunnitelleet ja harjoitelleet omatoimisesti.

---

³ Unkarilaiset tuntuvat tietävän hyvin Suomen vaiheet II Maailmansodan aikana. Matkamme aikana tämä kävi ilmi monin tavoin.

⁴ Matkan aikana tuli ilmi, että tästä vaiheesta ei kannata paljon puhua, yleisin kommentti oli, että *Hungary went down in that era*

Suomen ja Unkarin väliset suhteet

Unkarin ja suomen kansoilla on vajaan 5000 vuoden taakse ulottuva yhteinen historia. Volga-joen rannoilta lähtenyt vaellus johti nämä sukulaiskansat Euroopan eri kolkkiin.

Näiden vuosituhansien aikana fyysinen sukulaisuus on kovasti laimentunut. Kielisukulaisuus on riidaton asia, vaikka yhteisiä sanoja löytyykin vain niukasti. Kielisukulaisuus ei yksin selitä sitä tunnetta, joka kansojemme välillä valitsee. Unkarilaisten ja suomalaisten suhteet ovat olleet aina ystävälliset ja tasapainoiset. Niistä ei hakemallakaan löydä ongelmia.

Ehkä tätä merkittävämpää on tunne henkisestä sukulaisuudesta. Taustalla on todellinen halu ystäväyyteen ja ripaus kansallisromantiikkaa. Ajatus, siitä, että olemme joskus olleet yhtä kansaa ja nyt asumme Euroopan eri puolilla, meillä on eri uskonnot ja omat vahvat kansalliset kulttuurit. Meidän on helppo tuntee ystäväyyttä sellaista kohtaan, jonka ongelmat eivät välittömästi kosketa meitä itseämme. Uskallan myös väittää, että useasti suurvaltapolitiikan pelinappuloina olleina kansoina tiedämme liinakin hyvin sen, että pienillä kansoilla ei ole liikaa ystäviä.

Suomessa arvostetaan vieläkin suuresti, että Unkari lähetti suomalaisten avuksi vapaaehtoispataljoonan Suomen avuksi Talvisodassa 1939-1940. Unkarin valtio ja kansa auttoivat maatamme näissä ponnisteluissa monin muinkin eri tavoin.

Suurvaltaushteiden myllerryksen johdosta unkarilaiset ajatuivat hieman kauemmas meistä suomalaisista, mutta näinäkin vuosina kansojemme välinen yhteys säilyi. Ei ehkä ole liioiteltua sanoa, että Suomi oli unkarilaisille tietynlainen ”ikkuna länteen”. Suomi oli näet pitkään ainoa läntinen maa, johon unkarilaiset saattoivat matkustaa ilman viisumia.

Viimeisten vuosien aikana valtionpäämiehet ovat vierailleet toistensa luona, Ader vuonna 2016 ja Niinistö 2012. Yhteydenpito on viime aikoina ollut entistä vapaamuotoisempaa. Jotakin kertoo se, että suomalais-unkarilaisia ystävyyskaupunkipareja on jo yli 50. Tässä kohden mekin astumme kuvaan mukaan, Budavár ja Savonlinna ovat tällaisia ystävyyskaupunkeja. Edustamme tällä matkalla oppilaitoksemme lisäksi Savonlinnan kaupunkia.

Vierailun toteutuminen

23.11.2018, SLN, Helsinki, Budavár, Budapest, Hungary

Siirtyminen Savonlinnasta Budapestiin ja majoittuminen (Györgyi Facskó)

Isäntien tarjoama lounas ja tutustumista Budapestiin (Barbara Beczner ja Réka Kárpáti)

Tutustuminen "Tánc ház" (folk dance get-together) – tapahtumaan Fonó Budai Music House –paikassa

Kuva 3. Réka (vas.), Barbara, Jan, Alisa, Eero, Pinja, Iida ja Reima.

24.11.2018, Budavár, Budapest, Hungary

Isäntien tarjoama Cinemusic Junior –konsertti MŰPA Budapest (Palace of Arts) –paikassa, hienossa konsertissa tyttökuorona toimi *Kodály Zoltán Hungarian Choral School* –koulun kuoro, 10-14 –vuotiaat tytöt, koulu on sama, jonka kanssa suunnittelemme esiintymisvaihtoa

Isäntien tarjoaman lounas

Opiskelijoiden ohjelmaan kuulunut tutustuminen Tiedepuistoon

Kuva 4 Tässä kuva tutustumisesta, mutta se vaihtui hieman pidempään tutustumiseen paikalliseen joulumarkkinaan. Kuva joku heistä

25.11.2018, Budavár, Budapest, Hungary, kaupungintalo

Konsertin harjoittelu Budavárin kaupungintalolla, klo 10 -12 ja 13:30-15:40, välissä isäntien tarjoama lounas, äänestettiin äänin 6-0, että syötiin liikaa.

**ADVENTI KONCERTEK
A VÁROSHÁZÁN**

2018. NOVEMBER 25., 16.00

ADVENT FINNORSZÁGBAN
A SAVONLINNAI MŰVÉSZETI KÖZÉPISKOLA KONCERTJE

FELLÉPŐK: KIRA HÄMÄLÄINEN, EERO KELOSUO, ALISA KORPELA,
PINJA PESONEN, JAN PUUSTINEN

MŰSOR

EN ETSI VALTAA LOISTOA
ZENE: JEAN SIBELIUS,
SZÖVEG: ISMERETLEN SZERZŐ

ÜDVÖZLET FINNORSZÁGBÓL
REIMA HÄRKÖNEN, A SAVONLINNAI
MŰVÉSZETI KÖZÉPISKOLA IGAZGATÓJÁNAK
KÖSZÖNTŐJE

SYLVIAN JOULULAULU
ZENE: KÄRLI COLLAN,
SZÖVEG: MATTI KORPILAHTI

SYDÄMEENI JOULUN TEEN
ZENE: KASSU HALONEN,
SZÖVEG: VEXI SÄLMI

VARPUNEN JOULUAAMUNA
ZENE: OTTO KOTILAINEN,
SZÖVEG: K. HOUGBERG

**POTPURI – SUOMALAISIA JOULUISIA
KANSANLAULUJA**
FINN KARÁCSONYI NÉPDALOK

TUIKKIKAA JOULUN TÄHTÖSET
ZENE: P. J. HANNIKAINEN,
SZÖVEG: ELSA KOPONEN

JOULU ON JUHLISTA PAHIN
ZENE ÉS SZÖVEG: JARKKO MARTIKAINEN,
A SAVONLINNAI MŰVÉSZETI KÖZÉPISKOLA
KORÁBBI TANULÓJA

TULKOON JOULU
ZENE ÉS SZÖVEG: PEKKA SIMOJOKI

TÄHTI TÄHDISTÄ KIRKKAIN
ZENE: KASSU HALONEN & KJUSI JERNSTRÖM,
SZÖVEG: VEXI SÄLMI

**AZ ESTEN DR. BÁCSKAI KÁROLY EVANGÉLIKUS LELKÉSZ, TANSZÉKVEZETŐ
EGYETEMI DOCENS OSZTJA MEG GÖNDOLATAIT AZ ADVENTRŐL.**

A KONCERTRE A BELÉPÉS INGYENES! MINDENKIT SZERETETTEL VÁRUNK!
1014 BUDAPEST, KAPISZTRÁN TÉR 1.

Kuva 5. Esiintymisjulistte, jota oli laajalti jaossa Budavárisissa ja mm. Suomen.Unkarin suurlähetystön sivuilla. Kuva Reima Härkönen.

Rehtori Reimä Härkösen tervehdys konsertissa.

Arvoisa pormestari, hyvä naiset ja herrat. Terveisiä Suomesta, terveisiä Savonlinnasta ja terveisiä Savonlinnan Taidelukiota.

Nimeni on Reima Härkönen ja toimin Budavárin uusimman ystävyyskaupungin Savonlinnan paikallisen lukion, Taidelukion rehtorina. Koulumme on Pohjoismaiden vanhin taiteisiin keskittynyt erikoislukio ja Suomen vanhin erikoislukio. Koulussamme toimii kuvataidelukio ja musiikkilukio, joka siis esiintyy tänään Teille.

Kiitän kutsusta saapua konsertoimaan tänne kauniiseen kaupungintaloonne. Meillä oli samaan aikaan kauan ja hartaasti valmisteltu esiintymismatka Ruotsiin ja Norjaan. Pyysin apua tätä konserttia varten opiskelijoitamme ja haluankin nyt kiittää näitä viittä opiskelijaa, jotka pelastivat rehtorin pulasta; Alisa, Iida, Pinja, Jan ja Eero. He halusivat ensinnäkin lähteä ja toiseksi valita esitettävän ohjelmiston, harjoitella kappaleet ja jopa määrätä sen, missä kohtaa rehtori saa puhua. Tämä on kuulemma se paikka.

Suomalaisilla on vahva arvostus unkarin kansaa kohtaan. Koemme, että meidän yhteinen historia, joka juontaa muutaman vuosituhatvuotisen taakse, riidattomasti osoitettu kielisukulaisuus ja jotenkin hankalasti määriteltävä ”kohtalonyhteys”, että olemme vähintään serkuksia. Minun täytyy tunnustaa, että olemme tunteneet olomme tällä vierailulla kotoisaksi heti ensi hetkestä alkaen. Ystävyys osoituksena haluamme lahjoittaa Budavárin kaupungille grafiikkateoksen, jonka on tehnyt Savonlinnan Taidelukion opiskelija Sini Suomalainen.

Kuva 6. Rehtori Reima Härkönen luovuttaa pormestari Gabor Nágylle Savonlinnan Taidelukion opiskelija Sini Suomalaisen tekemän grafiikkateoksen. Median edustajia oli paikalla. Kuva Pinja Pesonen.

Kansojemme historia on osoittanut, että meillä pieninä kansoina ei voi olla liikaa ystäviä. Haluamme omalta osaltamme vahvistaa tätä ystävyyttä sopimalla meille osoitetun yhteistyökoulun, Kodály Zoltán Hungarian Choral School, kanssa tulevasta yhteistyöstä. Haluaisimme kovin, että valitsemanne kokoonpano osallistuisi lähiaikoina Taidelukion promenadikonsertin toteutukseen. Ilmoitamme myös halukkuutemme tulle esiintymään parhaaksi katsomassanne paikassa. Toivon, että huomenna voimme jo tarkemmin sopia asiasta.

Haluan toivottaa Teille kaikille antoisaa konserttia ja oikein rauhaa joulunajaksi!

Advent –konserttisarjan avajaiskonsertti Budavárin kaupungintalolla Pormestari *Gábor Nagy*,
pastori *Károly Bácskai*, Savonlinnan Taidelukion opiskelijat, n. 150 kuuntelijaa., rehtori Reima
Härkösen tervehdys

Kuva 7. Esiintyjät; Alisa, Jan, Pinja lida ja Eero. Aivan huippua porukkaa. Kuva Reima Härkönen

Kuva 8. Finna-Agoran johtaja Cira Högnabba-Lumikero miehensä Karin kanssa konsertin jälkeen. Tykkäsivät. Lupasivat tulla Savonlinnaan viimeistään ensi kesänä. Heillä oli vahva paikallistietämys Savonlinnasta, myös Taidelukio oli tiedossa. Kuva Reima Härkönen.

Isäntien tarjoama illallinen Mayor's lounge –tilassa.

Kuva 9. Tapaaminen pormestari Gabor Nágyn edustustiloissa. Tässä sunnitellaan lahjoitetun taulun sijoituspaikkaa. Kuva Barbara Beczner.

26.11.2018, Budavár, Budapest, Hungary

- vierailu Kodály Zoltán Hungarian Choral School –koulussa, koulussa vahvistettiin se, että he haluaisivat, että Taidelukion kokoonpanot esiintyisivät Budárissa viimesitään marraskuussa 2020, ideana home-stay, mutta he auttavat myös muissa järjestelyissä, ideana myös se, että lähetävä koulu vastaa matkustus- ja majoituskustannuksista. Rehtori Attila Friedrich toivoi rehtori Reima Härkösen laittavam asiaan liittyvä s-postin, jossa kustannustenjako selviäisi. Tässä kerrottu käytäntö vastaa Savonlinnan kaupungin nykyistä käytäntöä. Kodály Zoltán Hungarian Choral School –koulun verailulla sama periaate, vahva toivomus home-saty –majoituksesta.

Kuva 10. Kuoron / yhtyelaulun harjoittelua, opiskelijoidemme mukaan useiden stemmojen mukanaolo teki harjoituksesta hyvin vaikean Ope oli vaativa, mutta opetus taohtui hyvin yställisessä ja kannustavssa ilmapiirissä. Kuva Reima Härkönen.

Kuva 11. Äänenmuodustuksen harjoittelua. Tätä on tarjolla kaikille n. 300 opiskelijalle. Tämä opiskelija on lisäksi laulun opiskelija ja siksi saa muuatkkin harjoitusta viikoittain. Opena koulun varareksi.

Kuva 12. Musiikin teorian opetuksessa havaittiin iso ero. Tätä treaantaan Unkarissa jo 1. luokasta alkane ja lukioon tultaessa taitavuus on jo niin suurta, että opiskelijamme kokivat, että tässä peruskoulun 5. luokkalaisille annettava opetus on vaativampaa kuin musiikkilukion stt-alkukurssien taso. Kannattiko Savonlinnassa lakkauttaa musiikkiluokkien toiminta. Historia lienee osoittanut aika selvästi, mitkä kulttuuri pärjäävät aikojen saatossa, peleihin vaiko kulttuurin keskittyvät. Rehtori kysyi onhan Teillä tällainen jatkumo perusopetuksesta, olin ihan hiljaa siinä kohden. Kuva Reima Härkönen,

Vierailun jälkeen suunnitellut isäntien toteuttamaksi aikomat aktiviteetit peruuntuivat paikallisen juhlahetken vuoksi, opiskelijat saivat omaa aikaa ja rehtori kävi 12 kilsan juoksulenkillä, kotoisaksi olon teki se, että italialainen matkaseurue kysyi “ulos pääsyä” Margit-saarelta, luulivat paikalliseksi, en mene varmuuteen ohjeiden osuuvuudesta, kuten todettua, tunsimme olomme kotoisaksi.

Konsertti / Liszt Ferenc Music Academy –paikassa, konsertin järjestäjänä *Orchestra of the Budapest Philharmonic Association*

27.11.2018, Budavár, Budapest, Hungary, Helsinki, Savonlinna

- heipat ja paluu Savonlinnaan